

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ.

ΣΥΝΤΑΧΘΗΝΤΑΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
 ΕΡΑΝΙΣΘΕΙΣΑ

ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ.

Κατ' έγκρισιν τής Κυβερνήσεως.

ὑ π ὅ

Α. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Πειραιεῖ Γυμνασίου.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ
 Μετὰ πολλῶν βελτιώσεων.

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ.

ΑΘΗΝΗΣΙ,

ΤΥΠΟΙΣ Π. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ.

(Ὅδος Ἀχαρνῶν ὅπισθεν τοῦ Ταχυδρομείου ἀριθμ. 47.)

1866.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

Πρὸς τὸν Κύριον Ἀθανάσιον Α. Σακελλαρίου.

Ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνωμοδότησιν τῆς ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου διορισθείσης ἐπὶ τούτῳ Ἐπιτροπῆς, τὸ περὶ Γεωγραφίας ἐγχειρίδιον, οὗ τὸ χειρόγραφον καθυπεβάλετε εἰς τὸ Ὑπουργεῖον διὰ τῆς ἀπὸ 21 Ὀκτωβρίου ε. ε. ἀναφορᾶς σας, «δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ οὕτως ὑπερέχον τοῦ ἐν χρήσει σήμερον εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, ὥστε νὰ συστηθῆ ἀποκλειστικῶς, δύναται δὲ νὰ χρησιμεύσῃ καὶ τοῦτο ὡς διδακτικὸν βιβλίον, ἄχρις οὗ συνταχθῆ ἄλλο, οὕτως ὑπερέχον τῶν ὑπαρχόντων ὥστε νὰ τύχῃ ἀποκλειστικῆς εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα εἰσαγωγῆς,» ἐπιστρέφεται ὑμῖν ἐπισυνημμένον τῇ παρούσῃ τὸ χειρόγραφόν σας, ἵνα δημοσιεύσῃτε αὐτό, ὡς χρήσιμον διδακτικὸν βιβλίον κατὰ τῆς Ἐπιτροπῆς τὴν γνωμοδότησιν.

Ὁ Ὑπουργὸς
Χ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ.

Μ. Καλλιφρονᾶς.

Τοῖς φίλοις Διδασκάλοις.

Ἡ μικρὰ αὕτη Γεωγραφία συνετάχθη κατὰ τι καινοφανῶς τῶν προτέρων, καὶ διὰ τοῦτο χρέος ἔχω παραδίδων αὐτὴν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ κοινοῦ νὰ διασαφίσω τινά, τὰ ὁποῖα ἴσως θέλουσι φανῆ δύσληπτα ἢ ἀνάρμιστα νὰ μανθάνωνται ὑπὸ παιδῶν.

Ἐν πρώτοις μετεχειρίσθην ἐρωτήσεις ἐντὸς τοῦ ὅλου βιβλίου καὶ κατὰ προτροπὴν πολλῶν δημοδιδασκάλων, οἵτινες ἐκ πείρας ἐβεβαίωθσαν ὅτι ἡ ἐρώτησις εἶναι τὰ μάλᾳ διεγερτικὴ εἰς τὴν ἀπὸ στήθους ἐμάθησιν τῶν γεωγραφικῶν καὶ ἱστορικῶν μαθημάτων.

Τὴν ὕλην αὐτῆς διήρσα εἰς δύο, καὶ ὅσα μὲν ἐνόμισα ὅτι ὁ παῖς πρέπει ἀμέσως νὰ μάθῃ, ὡς ἀπολύτως ἀναγκαῖα, τὰ ἔθεσα μὲ μεγαλύτερα γράμματα, καὶ εἰς ταῦτα οἱ φίλοι διδάσκαλοι πρέπει νὰ ἐξασκῶσι πολὺ τὸν μαθητὴν· τὰ δ' ὡς δευτέρου λόγου ἄξια ἐτέθησαν μὲ ψιλὰ γράμματα, καὶ δύνανται νὰ παραδίδωνται ὡς τοιαῦτα μετὰ τὴν ἐντελεῆ σπουδὴν τῶν πρώτων.

Τὰ ἱστορικὰ ἀπέφυγον, διότι συγχρόνως οἱ παῖδες μανθάνουσι καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν δι' ἰδίου ἐγχειριδίου. Σπανίως δὲ μεταχειρίζομαι ἱστορικόν τι, ὅπου εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖον, ἵνα δοθῇ εἰς τὸν μαθητὴν νύξις ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν τόπον ἐγένετο τὸ δεῖνα ἢ δεῖνα μέγα συμβεβηκός.

Μέτρον ἐκτάσεως μετεχειρίσθην τὸ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὸ 1836 εἰσαχθὲν εἰς τὸ κράτος, δηλ. τὴν *σχοιρίδα* ἢ τὸ μυριάμετρον συνιστάμενον ἐκ 10 βασιλικῶν σταδίων ἢ 10,000 βασιλικῶν πήχων, τὸ ὁποῖον ἐν μεγίστῃ χρήσει εἶναι ἐν Γαλλίᾳ, πεπεισμένος ὅτι διὰ τῶν παιδῶν κατ' ὀλίγον δύναται ἔτι μᾶλλον νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ περιπόθητον δεκαδικὸν μετρικὸν σύστημα.

Ἵνα γείνη δὲ τὸ ἔργον πληρέστερον καὶ εὐχρηστότερον, καὶ ἄτλαντα ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐξέδωκα καθ' ὅλα συμφωνότατον μὲ τὴν γεωγραφίαν μου.

Καὶ ταῦτα μὲν ἔγραψα ἐν τῷ προλόγῳ τῆς πρώτης ἐκδόσεως· ἀλλὰ ταύτην ἠκολούθησαν τρεῖς ἄλλαι μετὰ πολλῶν πάντοτε βελτιώσεων. Καὶ ὅμως μεθ' ὅλα ταῦτα ἀνὴρ μὴ σεβόμενος τοὺς κόπους τῶν ἄλλων, γεωγραφίαν διὰ τοὺς παῖδας ὄχι τῆς Ἑλλάδος ἀλλὰ τῆς

Σελήνης συντάξας, ἔρχεται δημοσίᾳ ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ νὰ ὑβρίσῃ ὅλους τοὺς πρὸ αὐτοῦ συντάξαντας γεωγραφίας διὰ τοὺς παίδας, λέγων ὅτι τὰ τῶν ἁ.λ.λων βιβλία εἶναι γούρδην μίγδην συντεταγμένα, ὅτι εἶναι πλήρη, ὡς μὴ ὄφειλεν, ἁμαρτημάτων, καὶ ὅτι τὸ βιβλίον του εἶναι ὡς ὁ δεκάλογος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταπεσὸν διὰ τὰ σώσῃ τοὺς γοεῖς ἀπὸ τὰς ὑπερόγκους δαπάνας καὶ τὴν δυστυχῆ νεολαίαν ἀπὸ τὸν ἀσυλλόγιστον ψιττακισμόν!

Ταῦτα πάντα ἔγραψεν ὁ Κ. Βακαλόπουλος μὴ ἀγνοῶν ὅτι ἐντὸς τὸ πολὺ ἐνὸς ἔτους διὰ τῆς γεωγραφίας Σακελλαρίου ἀπεσκορακίσθη ἐκ τῶν Ἑλλ. Σχολ. τὸ βιβλίον του τὸ ἐπὶ δεκαπενταετίαν δυστυχῶς καταλυμάναν τὸν τε νοῦν καὶ τὰ ὄρα τῆς ἀτυχοῦς νεολαίας μας, καὶ ὅτι διὰ τὰ μὴ χάσῃ τὸ τοιοῦτον μεταλλεῖόν του, (ἐπειδὴ τὴν μὲν γεωγραφίαν του ἐπώλει δραχ. τέσσαρας, τὸν δ' ἄτλαντα δρ. ἑκτῶ, τὴν δὲ νῦν μικρὰν γεωγραφίαν του, ἐν ᾧ οὔτε δύο τυπογραφικὰ φύλλα εἶναι, πωλεῖ λεπ. 75) κατέφυγεν, εἰς ἄλλους, οἵτινες ἐκ γερμανικῶν γεωγραφιῶν τοῦ μετέφρασαν τὰς διὰ τὰ Ἑλληνικὰ καὶ διὰ τὰ Δημοτ. Σχολεῖα γεωγραφίας του· δυστυχῶς ὅμως λαβὼν τοὺς κόπους τῶν ἄλλων ἀντὶ τὰ συντάξῃ γεωγραφίας, ἐπαρουσίασεν εἰς τὴν κοινωνίαν τοιαῦτα βιβλία, τὰ ὅποια ἐντὸς ὀλίγου θέλουσι λάβει τὸν ἀληθῆ των προορισμόν

Ἄειποτε δ' ἀπόβλεπων εἰς τὸ ἄπληστον κέρδος διενεθῆ πῶς νὰ κατορθώσῃ ν' ἀποκλείσῃ ἐκ τῶν Σχολείων τὰ βιβλία τῶν ἄλλων καὶ νὰ πληρῶσῃ οὕτω τὸ ἀχόρταστον ἑαυτοῦ βαλάντιον. Ἀπέστειλε λοιπὸν τὰς γεωγραφίας του μετ' ἀναφορᾶς εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, καὶ ὡς ἐκ θαύματος κατορθώθη νὰ σχηματισθῶσιν ἐπιτροπαὶ πλὴν δύο προσώπων ὅλα, ἃς τὸ ὁμολογῶ, ἐχθράμου· οἷον διὰ τὴν γεωγραφίαν του τῶν Δημοτ. Σχολείων ὁ Διευθυντὴς τῶν Δημοτ. Σχολ. Κ. Σ. Βυζάντιος ἐξέλεξεν ἐπιτροπὴν 1) τὸν ἑαυτόν του, ἐν ᾧ τοιοῦτόν τι δὲν ἔπρεπε νὰ κάμῃ· 2) τὸν Κ. Γ. Βιῶνην· 3) τὸν Κ. Ι. Ψαρᾶν, ἄνδρα πράγματι ἀγαθόν.

Οἱ Κύριοι οὗτοι ἐν τῇ ἐκθέσει των προτιμῶσιν ὡς λέγει ὁ Κ. Βακαλόπουλος τὴν γεωγραφίαν του τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἀνακολούθως παραγγέλλουσι διὰ τοῦ Ἵπουργείου τὸν Κ. Βακαλόπουλον νὰ τελειοποίησῃ βαθμηδὸν τὸ βιβλίον του καὶ νὰ τὸ καταστήσῃ εὐκατάληπτον, διὰ τὰ ἦναι εἰς τὸ μέλλον αὐτὸ μόνον εὔχρηστον διὰ τὴν ἐν τοῖς δημοτικοῖς Σχολείοις διδασκαλίαν!

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Δὲν πιστεύω τοιαύτη νὰ ἦναι ἡ τῆς ἐπιτροπῆς ἔκθεσις, ἥς ἀπό-
σπασμα ὡς εἶδομεν ὁ Κ. Βακαλόπουλος κατὰ τὸ συμφέρον του ἐδη-
μοσίευσεν. Ἄν δ' ἄλλως ἦναι, τότε δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ἐν τῶν
δύο ἢ ὅτι πάθος ἀγενὲς ἐκίνησε τὴν πλειονοψηφίαν νὰ κάμῃ τοιαύτην
ἔκθεσιν, ἢ ὅτι οἱ δύο γέροντες ὁ τε Κ. Βυζάντιος καὶ ὁ Κ. Παράς ἐνε-
πιστεύθησαν εἰς τὸν τρίτον τὴν ἀνάγνωσιν τῶν παρουσιασθεισῶν εἰς
αὐτοὺς γεωγραφικῶν, ὡς πάντοτε κατὰ δυστυχίαν παρ' ἡμῖν συμβαίνει,
καὶ ὅτι μὴ γνωρίζοντες τὰς διαθέσεις του, περδεύθησαν ἀπροφυλάκτως
τὴν γνωμοδοτήσιν του καὶ ἔγραψαν, ἂν ἔγραψαν, τὸ τοιοῦτον ἔγγραφο.

Ἡ διὰ τὰ Δημ. Σχολεῖα γεωγραφία τοῦ Κ. Βακαλοπούλου οὐδέ-
ποτε εἶναι δυνατόν νὰ διδαχθῇ ἐν τοῖς Δημ. Σχολείοις· 1) διότι
περιέχει τοιαῦτα ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τῆς Μαθημ. καὶ Φυσικῆς γεωγρα-
φίας, οἷα μόλις δύνανται νὰ ἐννοήσωσιν ὄχι 7—8 ἐτῶν παῖδες, ἀλλὰ
νεοὶ ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων Σχολείων εἰς τὰ Γυμνάσια μεταβαίνοντες· 2)
παντοῦ ὁ συντάκτης αὐτῆς ἐφιλοτιμήθη νὰ συσσωρεύσῃ ὅπως ἔφθασε
καὶ κατὰ τὴν ἔκφρασιν του φέρδην μίγδην παντοῖαν ὕλην, οἷον ὄρη,
ἀκρωτήρια, ποταμοὺς, παραποτάμους, παραποταμίους πόλεις, λίμνας
κτλ. ὡς νὰ εἶχε ὑπ' ὄψιν του μαθητὰς τῶν τελευταίων τῶν Γυμνασίων
τάξεων (α)· 3) περὶ Ἑλλήνων ὄντος τοῦ λόγου μετὰ τὰ γενικὰ περὶ
Βῦρώπης ἀρχίζει τὴν γεωγραφίαν του ἀπὸ τῆς Ρωσσίας, ἐν ᾧ καὶ οἱ

(α) Οἷον ἐν ἀρχῇ τῆς Γερμανίας λέγει « Ἐπισημότεροι ποταμοὶ αὐτῆς εἶνε 4) ὁ Δούναβις, ὅστις πηγάζων ἀπὸ τοῦ Μέλανος Ὀρους καὶ ῥέων ἐν Γερμανίᾳ πρὸς Α. ἐν Οὐγγαρίᾳ πρὸς Ν. καὶ ἐν Τουρκίᾳ πρὸς Α. ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον, ἔχων παραχθίους μὲν πόλεις Ῥεγενσβούργον, Λιντίαν καὶ Βιέννην, παραποτάμους δὲ εἰς μὲν τὴν δεξιάν ὄχθην τὸν Λέχον μετὰ τῆς παραχθίου αὐτοῦ πόλεως Ἀυγούστης καὶ τὸν Ἴννον πηγάζοντα ἀπὸ τῶν Ἄλπεων, εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν τὸν Τίβισκον, πηγάζοντα ἀπὸ τῶν Καρπαθίων. 2) ὁ Ῥῆνος, ὅστις πηγάζων ἀπὸ τοῦ ἐν Ἑλβετίᾳ Ἀγίου Γαττάρδου ῥεῖ διὰ τῆς Κωνσταντίας λίμνης πρὸς Α. εἰς Β. καὶ τέλος πρὸς Δ. καὶ ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομιῶν εἰς τὴν βόρειον θάλασσαν, ἔχων παραχθίους πόλεις Μογοντίακον, Κομβλέντσον ἢ Κομφουεντίαν, Κολωνίαν καὶ Δυσελδούρην, καὶ δεχόμενος εἰς μὲν τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τὸν Μοσέλλαν μετὰ τῆς παραχθίου πόλεως Τριήρου καὶ τὸν Μόσσην, εἰς δὲ τὴν δεξιάν τὸν ἀπὸ τοῦ Φιχτέλου ὄρους πηγάζοντα Μοῖνον, ὅστις ἔχει παραχθίους πόλεις Βυρκεσβούργον καὶ Φραγκόφουρτον. 3) ὁ Οὐίσουρρις, ὅστις πηγάζων ἀπὸ τοῦ Θυριγγείου Ὀρους ἔχει παραχθίον πόλιν τὴν Βρέμνην. 4) ὁ Ἄλδρις, ὅστις πηγάζων ἀπὸ τῶν ἐν Βοεμίᾳ Γιγαντίων ὄρεων, ἔχει παραχθίους πόλεις τὴν Δρέσδην, Βιττεμβέργην, Μαγδεμβούργον καὶ Ἀλτόναν, καὶ δεχεται εἰς μὲν τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τὸν ἀπὸ τοῦ Βοεμικοῦ Ὀρους πηγάζοντα Μολδαυὸν μὲ τὴν παραχθίον πόλιν Πράγην, καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ Φιχτέλου Σάλαν μὲ τὴν παραχθίον πόλιν Ἄλνην, εἰς δὲ τὴν δεξιάν τὸν Ἄφελον μὲ τὰς παραχθίους πόλεις Ποτσδάμην καὶ Βρανδεμβούργον· τοῦ δὲ Ἀφέλου παραποτάμου εἶνε ὁ Σπρὸς καὶ παραχθίους πόλεις αὐτοῦ τὸ Βερελίον. Οἱ τρεῖς ἀνωτέρω ποταμοὶ χύνονται εἰς τὴν Βόρειον Θάλασσαν. 5) ὁ Οὐίνδρος, ὅστις πηγάζων ἀπὸ τῶν Σουηδῶν ὄρεων καὶ

κοινότεροι γνωρίζουν ότι ὄχι μόνον πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἂν ἦτο δυνατόν ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας τοῦ παιδὸς ἢ ἀπὸ τοῦ χωρίου του· διότι οὕτω εὐκολώτερον θὰ ἐμάνθανε καὶ μετὰ περισσοτέρας εὐχαριστήσεως καὶ ἐνδιαφέροντος τὴν γεωγραφίαν του. 4) τὴν Ἑλλάδα ἔχει ἐκθέσει εἰς μίαν καὶ ἡμισίαν σελίδα, ἐν ᾧ τὴν Ἑλλάδα καὶ μόνην μετὰ γενικῶν τινῶν τῶν ἄλλων κρατῶν ὁ παῖς εἰς τὸ Δημ. Σχολεῖον πρέπει νὰ σπουδάζῃ· τούναντίον δ' ἐξέθεσε τὴν Ῥωσίαν εἰς δύο καὶ ἡμισίαν σελίδας, τὴν Ἰταλίαν εἰς τρεῖς, τὴν Γερμανίαν εἰς πέντε σελίδας κτλ. ὡς νὰ ἔγινε τὸ βιβλίον διὰ πάντα ἄλλον πλὴν τῶν Ἑλλήνων· 5) πολλαχοῦ ὁλόκληροι σελίδες ἀποτελοῦνται ἐκ μιᾶς παραγράφου, καὶ δὲν ὑπάρχει σχεδὸν παράγραφος μικροτέρα τῆς ἡμισείας σελίδος, ἐν ᾧ ἐκ πείρας καὶ οἱ κοινότεροι διδάσκαλοι γνωρίζουσιν ὅτι αἱ παράγραφοι δὲν πρέπει διὰ τὰ μικρὰ παιδιὰ νὰ ἦναι σχοινοτενεῖς.

Καὶ ταῦτα μὲν εἶναι ἐν γένει τὰ χονδρὰ τοῦ βιβλίου σφάλματα, διὰ καὶ μόνα εἶναι ἀνάξιον νὰ τεθῆ μετὰ τῶν διδακτικῶν βιβλίων. Περιττὸν δὲ θεωροῦμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ἐξετάσωμεν αὐτὸ ὑπ' ἄλλην τινὰ ἔποψιν, οἷον τὴν γλῶσσαν, καὶ ἂν περιέχῃ γεωγραφικὰς, ἱστορικὰς κτλ. ἀληθείας, ἢ ἂν ἦναι πλῆρες τοιούτων σφαλμάτων. Οὕτω ὅμως θέλει ἐξετασθῆ ἢ διὰ τὰ Ἑλλην. Σχολεῖα γεωγραφία του, καὶ ἐκ τῆς κρίσεως περὶ ἐκείνης, ἥτις τίθεται ἐν τῷ τέλει τῆς διὰ τὰ Ἑλληνικά Σχολεῖα γεωγραφίας μας, δύναται νὰ συμπεράνῃ ἕκαστος καὶ περὶ ταύτης.

Ταῦτα δ' ἐν γένει ἠναγκάσθην νὰ εἶπω, ἀφ' οὗ καὶ τοὺς προλόγους τῶν γεωγραφικῶν του δι' ἀποσπασμάτων ὡς λέγει ἐκθέσεων τοιούτων ἐπιτροπῶν ἐγένεσε καὶ εἰς ἐφημερίδας τὰ ἴδια ἐδημοσίευσε.

Τέλος δὲ τὸ πέμπτον τὴν γεωγραφίαν μου ταύτην ἐκδίδων μετὰ πολλῶν βελτιώσεων εὐχρημαὶ κατὰ τι καὶ ἤδη νὰ ἦναι αὕτη χρήσιμος εἰς τὴν φίλην νεολαίαν τῆς πατρίδος μας.

A. A. Σ.

ῤέων διὰ τῆς λιανοθαλάσσης Ἄσφου ἐκβάλλει διὰ τριῶν βραχιονίων καὶ ἔχει παροχθίους πόλεις Βρεσλαύαν, Φραγκόφурτον τὸ ἐπὶ τοῦ Οὐιάδρου καὶ Στέτινον, καὶ δέχεται εἰς μὲν τὴν ἀριστεράν ὄχθην τὸν ἀπὸ τῶν Γιγαντιῶν ὄρεων πηγάζοντα Νεῖσπον μετὰ τῆς παροχθίου πόλεως Γορλιτίου, εἰς δὲ τὴν δεξιάν τὸν Βάρθιν μετὰ τῆς παροχθίου πόλεως Ποσνίας. 6) ὁ Οὐίστοῦλας, ὅστις πηγάζει ἀπὸ τῶν Καρπαθίων ἔχει παρόχθιον πόλιν Δάντισκον. Εἶναι ταῦτα διὰ παιδὰς τῶν Δημ. Σχολείων;

Γ Ε Ω Γ Ρ Α Φ Ι Α

Τ Ω Ν Π Α Ι Δ Ω Ν.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ.

Ἐκ τῆς Μαθηματικῆς καὶ Φυσικῆς Γεωγραφίας (α).

Ερώτησις. Τί λέγεται Γεωγραφία;

Απόκρισις. Γεωγραφία λέγεται ἡ ἐπιστήμη, ἡ ὁποία περιγράφει τὴν γῆν.

Ερ. Ποῖον εἶναι τὸ σχῆμα τῆς γῆς;

Απ. Ἡ γῆ εἶναι στρογγύλη, ὡς ταύτην τὴν σφαῖραν ἢ τὸ πορτοκάλιον (β). διὰ τοῦτο δὲν δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν οὔτε τὰς μεγάλας πεδιάδας, οὔτε τὰς ἐκτεταμένας θαλάσσας, εἰ μὴ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων ἢ τῶν πολὺ ἀπομακρυσμένων πλοίων.

Ερ. Τὰ ὄρη δὲν βιάπτονται τὴν στρογγυλότητα τῆς γῆς;

Απ. Τὰ ὄρη οὐδεμίαν θλάθην παρέχουσιν εἰς τὴν στρογγυλότητα τῆς γῆς· διότι παραβαλλόμενα ταῦτα πρὸς τὸ χόνδρος τῆς γῆς εἶναι τίποτε· ἐπειδὴ ἐν ᾧ ἡ γῆ ἔχει περιφέρειαν 40 χιλιάδων χιλιομέτρων, τὰ ὕψιστα τῶν ὀρέων τῆς μόλις ἔχουσιν ὕψος 8 ἕως 9 χιλιομέτρων.

Ερ. Πόσον ἀπέχει ἡ γῆ ἀπὸ τὸν ἥλιον;

Απ. Ἡ γῆ ἀπέχει ἀπὸ τὸν ἥλιον περὶ τὰ δεκαπέντε ἑκατομμύρια καὶ τριακοσίας χιλιάδας μυριάμετρα.

Ερ. Τί πράγμα εἶναι ὁ ἥλιος καὶ πόσον εἶναι μεγαλείτερος τῆς γῆς;

Απ. Ὁ ἥλιος εἶναι σφαῖρα φωτεινὴ καὶ εἶναι μεγαλείτερος ἀπὸ τὴν γῆν περὶ τὸ ἑκατομμύριον καὶ τετρακοσίας χιλιάδας φορές.

Ερ. Ὁ ἥλιος εἶναι σῶμα κινητόν;

Απ. Ὅχι· ὁ ἥλιος εἶναι σῶμα ἀκίνητον.

Ερ. Ἡ δὲ γῆ εἶναι σῶμα κινητόν;

Απ. Ἡ γῆ ἔχει δύο κινήσεις, μίαν τὴν ὁποίαν κάμνει εἰς ἓν ἔτος περὶ τὸν ἥλιον καὶ λέγεται ἐνιαύσιος, καὶ ἄλλην τὴν ὁποίαν κάμνει περὶ ἑαυτὴν εἰς εἴκοσι τέσσαρας ὥρας καὶ λέγεται ἡμερησία.

Ερ. Τί παράγεται ἐκ τῶν κινήσεων τῆς γῆς;

Απ. Ἡ ἐνιαύσιος τῆς γῆς κίνησις παράγει τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, ἡ δὲ ἡμερησία παράγει τὴν διαδοχὴν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός.

Ερ. Εἰπέ μοι ἡ σελήνη εἶναι σῶμα κινητόν;

Απ. Μάλιστα· ἡ σελήνη περιστρέφεται περὶ τὴν γῆν εἰς διάστημα ἐνὸς περίπου μηνός.

Ερ. Τί λέγεται ἄξων τῆς γῆς;

Απ. Ἄξων τῆς γῆς λέγεται ἡ νοουμένη εὐθεῖα γραμμὴ, περὶ τὴν ὁποίαν ἡ γῆ περιστρέφεται εἰς 24 ὥρας ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς.

(α) Τὴν Γεωγραφίαν διαίρουσιν εἰς τρία μέρη· ἃ εἰς Μαθηματικὴν γεωγραφίαν, ἥτις θεωρεῖ τὴν γῆν ὡς οὐράνιον σῶμα καὶ ἐξετάζει αὐτῆς τὴν θέσιν, τὸ μέγεθος καὶ πλάτος, τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα, τὸ σχῆμα αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος· β' εἰς Φυσικὴν γεωγραφίαν, πραγματευομένην περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, τῆς περικυκλώσεως αὐτῆν ἀτμοσφαιρᾶς καὶ περὶ ὅλων τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀντικειμένων· γ' εἰς Πολιτικὴν γεωγραφίαν, ἥτις θεωρεῖ τὴν γῆν ὡς κατοικητήριον τοῦ ἀνθρώπου καὶ διαίρει αὐτὴν εἰς ἐπικρατείας κτλ.

(β) Ὁ διδάσκαλος δεῖκνυσι εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ τὴν σφαῖραν καὶ λέγει εἰς αὐτοὺς ὅτι διὰ σφαιρῶς ταιαυτῆς δυνάμεθα νὰ παραστήσωμεν τὴν γῆν.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ερ. Τί λέγονται πόλοι;

Απ. *Πόλοι* λέγονται τὰ δύο ἄκρα τοῦ ἄξονος, τὰ ὁποῖα μετ' αὐτοῦ δὲν συμπεριστρέφονται, καὶ ὁ μὲν πρὸς βορρῶν ὀνομάζεται *πόλος Ἀρκτικός ἢ Βόρειος*, ὁ δὲ πρὸς νότον *πόλος Ἀνταρκτικός ἢ Νότιος*.

Ερ. Τί λέγονται κύκλοι ἐπὶ τῆς σφαίρας;

Απ. *Κύκλοι* λέγονται αἱ γραμμαὶ, τὰς ὁποίας φέρομεν ἐπὶ τῆς σφαίρας διὰ νὰ προσδιορίσωμεν τὴν θέσιν ἑνὸς τόπου· εἶναι δὲ δύο μεγάλοι καὶ τέσσαρες μικροί.

Ερ. Ποῖοι εἶναι οἱ δύο μεγάλοι κύκλοι;

Απ. Μεγάλοι κύκλοι εἶναι: **1** ὁ *Ἰσημερινός*, ὅστις ἀπέχει ἰσάκεις ἀπὸ τῶν δύο πόλων καὶ διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἴσα μέρη καλούμενα ἡμισφαίρια, εἰς *Βόρειον* καὶ *Νότιον*. **2** ὁ *Μεσημβρινός*, ὅστις διέρχεται διὰ τῶν δύο πόλων καὶ τέμνει καθέτως τὸν Ἰσημερινόν, καὶ οὗτος διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια, εἰς τὸ *Ἀνατολικόν* ἡμισφαίριον ἢ *Παλαιὸν κόσμον*, διότι ἦτο γνωστός εἰς τοὺς ἀρχαίους, καὶ εἰς τὸ *Δυτικόν* ἡμισφαίριον ἢ *Νέον κόσμον*, διότι ἐγνώσθη σχεδὸν πρὸ 400 ἐτῶν ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους (α).

Ερ. Ποῖοι εἶναι οἱ μικροὶ κύκλοι;

Απ. Μικροὶ κύκλοι εἶναι οἱ δύο *Τροπικοὶ* καὶ οἱ δύο *Πολικοί*, οἱ ὁποῖοι εἶναι παράλληλοι τοῦ Ἰσημερινοῦ, καὶ εὐρίσκονται ὁ μὲν εἰς τροπικὸς καὶ ὁ εἰς πολικὸς μεταξὺ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ Ἀρκτικοῦ πόλου, ὁ δὲ ἄλλος τροπικὸς καὶ ὁ ἄλλος πολικὸς μεταξὺ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ Ἀνταρκτικοῦ πόλου.

Ερ. Διὰ τί λέγεται ἰσημερινός;

Απ. *Ἰσημερινός* λέγεται, διότι ὅταν ὁ ἥλιος εὐρίσκηται ἐπ' αὐτοῦ, αἱ ἡμέραι εἶναι ἴσαι μὲ τὰς νύκτας.

Ερ. Διὰ τί λέγεται Μεσημβρινός;

Απ. *Μεσημβρινός* λέγεται, διότι ὅταν ὁ ἥλιος διέρχεται δι' αὐτοῦ, γίνεται μεσημέριον καθ' ὅλους τοὺς ὑπ' αὐτὸν τόπους.

Ερ. Πῶς ὀνομάζονται οἱ πολικοὶ κύκλοι;

Απ. Ὁ πολικὸς κύκλος ὁ ὄν πρὸς τὸν ἀρκτικὸν πόλον ὀνομάζεται *Ἀρκτικὸς πολικὸς κύκλος*, ὁ δ' ἄλλος ὁ πρὸς τὸν ἀνταρκτικὸν λέγεται *Ἀνταρκτικὸς πολικὸς κύκλος*.

Ερ. Οἱ δὲ δύο τροπικοὶ πῶς ὀνομάζονται;

Απ. Ὁ τροπικὸς, ὅστις κεῖται μεταξὺ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ Ἀρκτικοῦ πολικοῦ κύκλου ὀνομάζεται *Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου*, ὁ δὲ ἄλλος *Τροπικὸς τοῦ Αἰγόκερω*.

Ερ. Εἰς πόσας ζώνας διαιρεῖται ἡ σφαῖρα;

Απ. Ἡ σφαῖρα διαιρεῖται εἰς πέντε ζώνας τὴν *διακεκαυμένην*, τὰς δύο *εὐκράτους* καὶ τὰς δύο *κατεψυγμένας* ζώνας.

(α) Ἐδῶ ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ δεῖξη ἐπὶ τοῦ πίνακος καὶ τὰ τέσσαρα ἡμισφαίρια καὶ νὰ γυμνάσῃ τοὺς μαθητὰς του νὰ τὰ διακρίνωσιν εὐκόλως καὶ νὰ τὰ δεξιότησιν. Ἡ φράση ἔληξε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ερ. Ποία είναι ἡ διακεκαυμένη;

Απ. Διακεκαυμένη είναι ἡ ζώνη ἡ εὐρισκομένη μεταξύ των δύο τροπικῶν καὶ ἔχουσα ἐν τῷ μέσῳ τὸν ἰσημερινόν· ἐνταῦθα ἡ θερμότης εἶναι πολὺ μεγάλη.

Ερ. Ποῖαι εἶναι αἱ εὐκρατοί;

Απ. Αἱ δύο εὐκρατοὶ εἶναι ἡ μὲν μία εἰς τὸ Βόρειον, ἡ δὲ ἄλλη εἰς τὸ Νότιον ἡμισφαίριον μεταξύ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν πολικῶν κύκλων.

Ερ. Ποῖα τέλος εἶναι αἱ κατεψυγμένα ζῶναι;

Απ. Κατεψυγμένα εἶναι ἡ Βόρειος καὶ ἡ Νότιος κατεψυγμένη ζώνη μεταξύ τῶν πολικῶν κύκλων καὶ τῶν πόλων· ἐνταῦθα τὸ ψῦχος εἶναι μέγιστον.

Ερ. Τί λέγεται μοῖρα εἰς τὴν γεωγραφίαν;

Απ. Μοῖρα λέγεται εἰς τὴν γεωγραφίαν τὸ τριακοσιοστὸν ἐξηκοστὸν μέρος παντὸς κύκλου εἴτε μεγάλου εἴτε μικροῦ, ὑποδιαιρεῖται δ' ἡ μοῖρα εἰς ἐξήκοντα λεπτά, καὶ τούτων ἕκαστον εἰς ἐξήκοντα δευτέρα κτλ. γράφονται δὲ οὕτω, $40^{\circ} 5' 15''$ (=40 μοῖραι, 5 πρῶτα λεπτά καὶ 15 δευτέρα).

Ερ. Τί χρησιμεύουσιν οἱ ἀνωτέρω ῥηθέντες κύκλοι;

Απ. Οἱ κύκλοι οὗτοι χρησιμεύουσι διὰ νὰ δείξωσι τὸ πλάτος καὶ μῆκος τόπου τινὸς ἐπὶ τῆς σφαίρας.

Ερ. Τί λέγεται πλάτος;

Απ. Πλάτος λέγεται ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ.

Ερ. Τί λέγεται μῆκος;

Απ. Μῆκος λέγεται ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ.

Ερ. Τί λέγεται ὀρίζων;

Απ. Ὀρίζων λέγεται ἡ κυκλικὴ ἐκείνη περιφέρεια, τὴν ὁποίαν σχηματίζει ὁ οὐρανὸς κύκλῳ ἡμῶν στεκομένων ἐπὶ τόπου ἐλευθέρου καὶ ὑψηλοῦ.

Ερ. Εἰς πόσα μέρη διαιρεῖται ὁ ὀρίζων;

Απ. Ὁ ὀρίζων διαιρεῖται εἰς τέσσαρα· καὶ τὸ μὲν μέρος ὅπου φαίνεται ὅτι ἀνατέλλει ὁ ἥλιος λέγεται Ἀνατολή, τὸ δὲ μέρος ὅπου φαίνεται ὅτι δύει λέγεται Δύσις, τὸ δὲ μέρος τὸ ὁποῖον ἔχομεν πρὸς τὰ δεξιὰ, ὅταν πρὸς τὸν ἥλιον ἦμεθα ἐστραμμένοι, μεσημβρία ἢ νότος, καὶ τὸ ἀντίθετον αὐτοῦ βορρᾶς ἢ ἄρκτος. Ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων μερῶν πνεύουσι καὶ οἱ τέσσαρες κυριώτεροι ἄνεμοι Βορέας, Νότος, Ἀπηνιῶτης καὶ Ζέφυρος ἢ Ἀντικὸς ἄνεμος.

Ερ. Ποῖα εἶναι τὰ δευτερεύοντα μέρη τοῦ ὀρίζοντος;

Απ. Δευτερεύοντα μέρη τοῦ ὀρίζοντος εἶναι τὸ Βορειανατολικὸν μεταξύ τοῦ βορείου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ, τὸ Βορειοδυτικὸν μεταξύ τοῦ βορείου καὶ τοῦ δυτικοῦ, τὸ Νοτιανατολικὸν μεταξύ τοῦ νοτίου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ, καὶ τὸ Νοτιοδυτικὸν μεταξύ τοῦ νοτίου καὶ τοῦ δυτικοῦ.

Ερ. Πῶς παριστάνονται αὐτὰ ἐπὶ τοῦ χάρτου;

Απ. Τὰ μέρη ταῦτα παριστάνονται ἐπὶ τοῦ χάρτου οὕτω· τὸ βόρειον εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ χάρτου, τὸ νότιον εἰς τὸ κάτω, τὸ ἀνατολικὸν εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ παρατηρητοῦ, καὶ τὸ δυτικὸν εἰς τὰ ἀριστερά.

Ερ. Τί χρησιμεύει τὸ μήκος καὶ πλάτος;

Απ. Τὸ μήκος καὶ πλάτος χρησιμεύουσι, διὰ νὰ προσδιορίζηται ἐπὶ τῆς σφαιρας ἡ θέσις τόπου τινός, ἡ ὁποία εἶναι τὸ σημεῖον τῆς συμπτώσεως τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ.

Ερ. Τί λέγεται κλίμα ἐνός τόπου;

Απ. *Κλίμα* λέγεται ὁ διάφορος βαθμὸς τῆς θερμοκρασίας ἧτοι τῆς θερμότητος καὶ τοῦ ψύχους ἐκάστου τόπου.

Ερ. Τί λέγεται ἀτμόσφαιρα;

Απ. *Ατμόσφαιρα* λέγεται ὁ ἀήρ, ὁ ὁποῖος περικυκλῶνει τὴν γῆν καὶ συνίσταται ἀπὸ τοὺς ἀτμοὺς καὶ τὰς ἀναθυμιάσεις τὰς ἐξατμιζόμενας ἐκ τῆς γῆς ὑπὸ τοῦ ἡλίου.

Ερ. Τί λέγονται προϊόντα;

Απ. *Προϊόντα* λέγονται ὅσα τρέφει ἢ παράγει ἡ γῆ, καὶ εἶναι ζῶα, φυτὰ καὶ ὄρυκτά.

Ερ. Τί λέγονται ζῶα;

Απ. *Ζῶα* λέγονται ὅλα τὰ ὄντα, τὰ ὁποῖα ζῶσι καὶ μεταβαίνουσιν ἐκ τινος τόπου εἰς ἄλλον εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε ἐντὸς τῶν ὑδάτων.

Ερ. Τί λέγονται φυτὰ;

Απ. *Φυτὰ* λέγονται, ὅσα φύονται εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε ἐντὸς τῶν ὑδάτων· οἷον τὰ δένδρα, οἱ θάμνοι, καὶ τὰ χόρτα.

Ερ. Τί λέγονται ὄρυκτά;

Απ. *Ὄρυκτά* λέγονται, ὅσα ἐξορύσσονται ἐκ τῆς γῆς ἢ εὐρίσκονται ἐπ' αὐτῆς· οἷον τὰ μέταλλα κτλ.

Ερ. Πόσοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς;

Απ. Ἐν διελίθιον καὶ τετρακόσια ἐνενήκοντα ἑκατομμύρια, καὶ διαιροῦνται ὡς ἐκ τοῦ χρώματός των εἰς φυλάς.

Ερ. Ποῖαι εἶναι αἱ κυριώτεραι φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων;

Απ. Αἱ κυριώτεραι φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων εἶναι πέντε· 1 ἡ *Καυκασιακὴ* ἢ *Λευκὴ* φυλὴ· 2 ἡ *Μογγολικὴ*· 3 ἡ *Αἰθιοπικὴ* ἢ *Μαίρη* φυλὴ· 4 ἡ *Ἀμερικανικὴ*· 5 ἡ *Μαλαικὴ* φυλὴ.

Ερ. Ποῦ κατοικεῖ ἡ Καυκασιακὴ φυλὴ καὶ ποῖα τὰ αὐτῆς χαρακτηριστικά;

Απ. Ἡ Καυκασιακὴ φυλὴ κατοικεῖ τὴν Εὐρώπην, τὸ νότιον καὶ δυτικὸν τῆς Ἀσίας καὶ τὸ βόρειον τῆς Ἀφρικῆς· οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἄνθρωποι ἔχουσι χρῶμα λευκὸν ἢ μελαγχρινόν, μακρὰ, λεῖα καὶ διάφορου χρώματος μαλλία, πυκνὸν γένειον, ὠσεῖδες κρῆνιον καὶ ὀλίγον ἐσχιτισμένον στόμα.

Ερ. Ποῦ κατοικεῖ ἡ Μογγολικὴ φυλὴ καὶ ποῖα εἶναι τὰ χαρακτηριστικά της;

Απ. Ἡ Μογγολικὴ φυλὴ κατοικεῖ τὸ ἐπίλοιπον μέρος τῆς Ἀσίας καὶ μικρὸν μέρος τῆς βορείου Εὐρώπης καὶ τῆς βορείου Ἀμερικῆς· οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἔχουσι χρῶμα ὀχρὸν, μαῦρα καὶ ἄγρια μαλλία, τραχὺ καὶ ἀραιὸν γένειον, ῥίνα πλατεῖαν, πρόσωπον πλατὺ, ὀφθαλμοὺς μικροὺς καὶ λοξοὺς, πρεξέχοντα μύλα τῶν παρειῶν καὶ κρῆνιον σχεδὸν τετράγωνον.

Ερ. Ἡ δὲ Αἰθιοπικὴ φυλὴ ποῦ κατοικεῖ;

Απ. Ἡ Αἰθιοπικὴ φυλὴ κατοικεῖ ἅπασαν τὴν Ἀφρικὴν πλὴν τοῦ βορείου μέ-
 Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ρους αὐτῆς, ἔχουσα χρῶμα μέλαν, μαῦρα, κοντά καὶ οὐλα μαλλία, ῥίνα σιμὴν, χεῖλη παχέα καὶ ἀνεστραμμένα, γένειον πυκνὸν καὶ τὸ ὀπίσθεν τοῦ κρανίου ἐπίπεδον.

Ερ. Ἡ δὲ Ἀμερικανικὴ φυλὴ τοῦ κατοικεῖ ;

Απ. Ἡ Ἀμερικανικὴ φυλὴ κατοικεῖ τὴν ἐπίλοιπον Ἀμερικὴν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους· οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἔχουσι χρῶμα χαλκόφαρον, μαῦρα, τραχέα καὶ στιλπνὰ μαλλία, γένειον ἀραιόν, πρόσωπον πλατὺ, κρανίον πεπιεσμένον περὶ τοὺς κροτάφους, μικροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐξέχοντα μῆλα τοῦ προσώπου.

Ερ. Ἡ Μαλαϊκὴ φυλὴ τέλος τοῦ κατοικεῖ ;

Απ. Ἡ Μαλαϊκὴ φυλὴ κατοικεῖ τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὰς νήσους τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ· ἔχει δὲ χρῶμα καστανόν, πυκνὰ, μαῦρα καὶ οὐλα μαλλία, ῥίνα πλατεῖαν, στόμα μέγα καὶ κρανίον πεπιεσμένον περὶ τοὺς κροτάφους.

Ερ. Ποιοὶ ἄλλοι λαοὶ ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσιν ;

Απ. Ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι πολλοὶ λαοὶ χρώματος μελαψοῦ, ἐλαίοχρους, ὑπόλευκοι, πλησιάζοντες κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τὰς πέντε προφθιθείσας φυλάς.

Ερ. Ποῖαι εἶναι αἱ κυριώτεραι θρησκείαι τῶν ἀνθρώπων ;

Απ. Κυριώτεραι θρησκείαι εἶναι ἡ *Χριστιανικὴ*, ἡ *Μωαμεθανικὴ*, ἡ *Εβραϊκὴ* καὶ ἡ *Ἑθνικὴ* (ἡ τῶν εἰδωλολατρῶν).

Ερ. Πῶς διαιρεῖται ἡδὴ ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ;

Απ. Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία διαιρεῖται εἰς τρεῖς μεγάλας διαιρέσεις· τὴν Ἀνατολικὴν Ὀρθόδοξον, τὴν Δυτικὴν, καὶ τὴν θρησκείαν τῶν Διαμαρτυρομένων.

Ερ. Τί λέγεται ἔθνος ;

Απ. Ἐθνος λέγεται λαὸς πολιτισμένος, ὅστις ἔχει τὴν αὐτὴν θρησκείαν, γλῶσσαν καὶ καταγωγὴν, τὰ αὐτὰ ἥθη καὶ ἔθιμα καὶ κατοικεῖ συνήθως εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ μέρος τῆς γῆς.

Ερ. Τί λέγονται νομαδικαὶ φυλαὶ ἢ στίφοι ;

Απ. Νομαδικαὶ φυλαὶ ἢ στίφοι λέγονται λαοὶ ἡμιβάρβαροι ἢ ὅλως ἄγριοι κατοικοῦντες εἰς σκηνάς, καλύβας καὶ σπήλαια.

Ερ. Ποῦ κατοικοῦσιν οἱ πολιτισμένοι λαοί ;

Απ. Οἱ πολιτισμένοι λαοὶ ἔχουσι σταθερὰς διαμονάς, κατοικοῦντες εἰς οἰκίας.

Ερ. Τί λέγεται χωρίον καὶ τί πόλις ;

Απ. Οἰκίαι τινὲς ἡνωμέναι εἰς ἓν σχηματίζουσι τὸ *Χωρίον*· εἰάν δ' αἱ οἰκίαι εἶναι πολλαί, τότε λέγεται *Πόλις*.

Ερ. Πόσα εἶναι τὰ κυριώτερα πολιτεύματα ἢ εἶδη τῶν Κυβερνήσεων ;

Απ. Τὰ πολιτεύματα εἶναι τέσσαρα· 1 τὸ *Ἀριστοκρατικὸν* πολιτεύμα, ὅταν ἄρχωσιν εἰς ἓν ἔθνος οἱ ἀριστοὶ· 2 ἡ *Ἀπόλυτος μοναρχία*, ὅταν νόμος ἦναι ἡ θέλσις τοῦ ἡγεμόνος· 3 τὸ *Συνταγματικὸν* πολιτεύμα, ὅταν ἄρχῃ ὁ βασιλεὺς, περιοριζόμενος ὑπὸ συλλόγων ἀντιπροσωπευόντων τὸ ἔθνος· 4 τὸ *Δημοκρατικὸν* πολιτεύμα, ὅταν ἅπας ὁ λαὸς λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΣΦΑΙΡΑΣ.

Ερ. Τί παρατηροῦμεν ἐν πρώτοις ἐπὶ τῆς σφαίρας ;

Απ. Παρατηροῦμεν ὅτι ἡ σφαῖρα συνίσταται ἐκ δύο μερῶν τῆς ξη-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ρᾶς, ἡ ὁποία κατέχει τὸ τέταρτον τῆς ἐπιφανείας τῆς, καὶ τοῦ ὕδατος τὸ ὅποιον κατέχει τὰ ἐπίλοιπα τρία τέταρτα αὐτῆς.

Ερ. Πῶς ὀνομάζονται τὰ διάφορα μέρη τῆς γῆς;

Απ. Ἡπειροί, νῆσοι, χερσόνησοι, ἰσθμοί, ἀκρωτήρια.

Ερ. Τί λέγεται ἡπειρος;

Απ. Ἡπειρος λέγεται ἐκτεταμένη ξηρά.

Ερ. Γνωρίζεις νὰ μὲ εἴπῃς πόσαι εἶναι αἱ ἡπειροί;

Απ. Αἱ ἡπειροί εἶναι πέντε αὐται, ἡ *Εὐρώπη*, ἡ *Ἀσία*, ἡ *Ἀφρική*, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦσι τὸν ἀρχαῖον κόσμον, καὶ ἡ *Ἀμερική* καὶ ἡ *Νέα Ὀλλανδία*, ἀποτελοῦσαι τὸν νέον κόσμον (α).

Ερ. Τί λέγεται νῆσος καὶ τί ἀρχιπέλαγος;

Απ. *Νῆσος* λέγεται ξηρὰ ὀλιγώτερον ἐκτεταμένη, περιβεβηγομένη πανταχόθεν ὑπὸ ὕδατων. Ἄθροισμα δὲ πολλῶν νήσων κειμένων πλησίον ἀλλήλων λέγεται *Ἀρχιπέλαγος*.

Ερ. Τί λέγεται χερσόνησος;

Απ. *Χερσόνησος* λέγεται τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς, τὸ ὅποιον ἐξέχει πολὺ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ περιλαμβάνεται ὑπ' αὐτῆς ἐκ τριῶν τοῦλάχιστον μερῶν.

Ερ. Τί λέγεται ἰσθμός;

Απ. *Ἰσθμός* λέγεται μέρος γῆς στενόν, τὸ ὅποιον ἐνώνει δύο ξηρὰς καὶ χωρίζει δύο θαλάσσας.

Ερ. Τί λέγεται ἀκρωτήριο;

Απ. *Ἀκρωτήριο* λέγεται ἄκρα γῆς, ἥτις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶναι ἀπόκρημος καὶ ἐκτείνεται πολὺ εἰς τὴν θάλασσαν.

Ερ. Τί λέγεται λόφος, τί βουνόν, τί ὄρος;

Απ. *Λόφος* λέγεται ὕψωμα γῆς μικρόν· ἐὰν δ' αὐτὸ ᾖναι ὑψηλότερον καὶ πετρωδές, τότε λέγεται *βουνόν*· καὶ ἐὰν αὐτὸ ᾖναι ὑψηλότερον τοῦ βουνοῦ, ὀνομάζεται *ὄρος*.

Ερ. Τί λέγεται σειρά ὄρεων;

Απ. *Σεῖρὰ ὄρεων* λέγεται ἡ ἔνωσις πολλῶν ὄρεων, τὰ ὅποια κατέχουσι μεγάλην ἔκτασιν.

Ερ. Τί λέγεται κορυφὴ ὄρους καὶ τί ὑπώρεια;

Απ. *Κορυφὴ ὄρους* λέγεται τὸ ὑψιστον μέρος τοῦ ὄρους· *ὑπώρεια* δὲ τὸ χαμηλότατον αὐτοῦ μέρος.

Ερ. Τί λέγεται πεδιάς;

Απ. *Πεδιάς* λέγεται ἐκτεταμένη χώρα, ἔχουσα ἐπιφάνειαν ὀμαλὴν καὶ ἐπίπεδον.

Ερ. Τί λέγεται ὄροπέδιον;

Απ. *Ὄροπέδιον* λέγεται τόπος ἐπίπεδος ἐκτεινόμενος ἐπὶ ὑψώματος ἢ ἐπὶ κορυφῆς ὄρους.

Ερ. Τί λέγονται κοιλάδες;

Απ. *Κοιλάδες* λέγονται μικρὰ πεδιάδες, κείμεναι μεταξύ δύο ὄρεων.

(α) Πρὸς παράδοσιν τοῦ μαθήματος τῆς γεωγραφίας πρέπει νὰ ᾖναι ἀνηρτημένοι ἐκ πρώτης ἀρχῆς ἐπὶ τῶν τῶν Σχολείου πίνακες, παριστάνοντες τὰ διάφορα μέρη τῆς γῆς.
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ερ. Τί λέγεται ἠραιότειον;

Απ. *ἠραιότειον* λέγεται ὄρος, τὸ ὁποῖον ἀναπέμπει κατὰ καιροὺς πῦρ, καπνὸν καὶ ἄλλας ὕλας μεμιγμένας, βραστὸν ὕδωρ κτλ. αἱ δὲ ὅσαι αἰ ἐπὶ τῶν κόρυφῶν ἢ ἐπὶ τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καλοῦνται *κρατῆρες*.

Ερ. Τί λέγονται πύλαι;

Απ. *Πύλαι* ἢ *Στενά* λέγονται αἱ μεγάλαι καὶ ταχεῖαι ταπεινώσεις τῶν ὄρεων, αἵτινες καὶ στενάς διόδους σχηματίζουσιν οἷον τὰς *Θερμοπύλας*,

Ερ. Τί λέγεται σκόπελος καὶ τί ὕφαλος;

Απ. *Σκόπελος* λέγεται ὁ βράχος, ὅστις ἐξέχει ὀλίγον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· ὕφαλος δέ, ὅστις φθάνει σχεδὸν μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς καὶ εἶναι λίαν ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους.

Ερ. Τί λέγεται ἔρημος;

Απ. *Ἐρημος* λέγεται ἐκτεταμένη ἀφορος χώρα καὶ ἀκατοίκητος καὶ πολλὰκις κεκαλυμμένη ὑπὸ ἄμμου.

Ερ. Τὰ ὕδατα ὁμοῦ λαμβανόμενα πῶς ὀνομάζονται;

Απ. Ὅλα τὰ ὕδατα ὁμοῦ λαμβανόμενα ὀνομάζονται *Ὀκεανός*· διαιρεῖται δ' οὗτος εἰς πέντε μέρη, ταῦτα.

1. *Τὸν Μέγαν Ὀκεανόν*, ὅστις ἔχει τὸν ἀρχαῖον κόσμον πρὸς δυσμὰς καὶ τὸν νέον πρὸς ἀνατολάς.

2. *Τὸν Ἀτλαντικὸν Ὀκεανόν*, ὅστις ἔχει τὸν ἀρχαῖον κόσμον πρὸς ἀνατολάς καὶ τὸν νέον πρὸς δυσμὰς.

3. *Τὸν Ἰνδικὸν Ὀκεανόν*, ὅστις εἶναι τὸ μέρος τοῦ *Μεγάλου Ὀκεανοῦ*, τὸ ὁποῖον βρέχει τὰ παράλια τῶν Ἰνδιῶν.

4. *Τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὀκεανόν*, ὅστις εἶναι τὸ μέρος τοῦ Ὀκεανοῦ, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται εἰς τὸν Βόρειον Πόλον.

5. *Τὸν Νότιον Παγωμένον Ὀκεανόν* ὄντα τὸ μέρος τοῦ Ὀκεανοῦ, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται πρὸς τὸν Νάτιον Πόλον.

Ερ. Πῶς διακροῦνται οἱ Ὀκεανοί;

Απ. Οἱ Ὀκεανοί διακροῦνται εἰς *θαλάσσας*, *κόλπους*, *λιμένας*, *ὄρμους* κτλ.

Ερ. Τί λέγονται θάλασσα;

Απ. *Θάλασσα* λέγονται τμήματα Ὀκεανοῦ, τὰ ὁποῖα εἰσχωροῦσι συνήθως μεταξὺ τῶν ἠπειρῶν ὡς ἡ Μεσόγειος θάλασσα.

Ερ. Τί λέγεται κόλπος;

Απ. *Κόλπος* λέγεται ἡ βαθεῖα εἰσχώρησις τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ξηράν· ὡς ὁ Κορινθιακὸς κόλπος.

Ερ. Τί λέγεται λιμὴν;

Απ. *Λιμὴν* λέγεται μικρὸς κόλπος, εἰς τὸν ὁποῖον δύναται ἐν ἀσφαλείᾳ νὰ διαμένωσι τὰ πλοῖα, καὶ νὰ μὴ προσβάλλωνται παντάπασιν ὑπὸ τῶν ἀνέμων.

Ερ. Τί λέγεται πορθμός;

Απ. *Πορθμός* λέγεται μέρος στενὸν θαλάσσης, διὰ τοῦ ὁποῖου συγκοινωνοῦσι δύο μεγαλειότεραι θάλασσα· ὡς ὁ τοῦ Εὐοπίου.

Ερ. Τί λέγεται λίμνη;

Απ. *Λίμνη* λέγεται μεγάλη έκτασις ὕδατος, ἥτις συγκοινωνεῖ ἐνίοτε μετὰ θαλάσσης ἢ μετὰ ποταμοῦ.

Ερ. Τί λέγονται πηγαι;

Απ. *Πηγαί* λέγονται τὸ μέρος, ὅθεν ἐξέρχεται τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς γῆς κατὰ τὰς ὑψωρείας τῶν ὄρεων ἢ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πεδιάδας· ἐκ τούτων σχηματίζονται οἱ *ρύακες* καὶ ἐκ τῶν ρυάκων τὰ *ποτάμια*.

Ερ. Τί λέγεται ποταμός;

Απ. *Ποταμός* λέγεται ὁ συνιστάμενος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ ρυάκων καὶ ποταμίων καὶ χυνόμενος συνήθως εἰς τὴν θάλασσαν· ἐάν δὲ χύνεται εἰς ἄλλον ποταμὸν, τότε λέγεται *παραπόταμος*.

Ερ. Τί λέγεται ἐκβολὴ ποταμοῦ ἢ στόμιον;

Απ. *Ἐκβολὴ* ποταμοῦ ἢ *στόμιον* λέγεται τὸ μέρος, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ ποταμὸς χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν.

Ερ. Τί λέγεται ὄχθη δεξιὰ καὶ ἡ ἀριστερὰ τοῦ ποταμοῦ;

Απ. Ὁ *ὄχθη* δεξιὰ τοῦ ποταμοῦ λέγεται ἐκεῖνη, τὴν ὁποίαν ἔχει εἰς τὰ δεξιὰ ὁ διὰ πλοίου καταβαίνων ποταμὸν καὶ ἔχων ἐστραμμένον τὸ πρόσωπόν του πρὸς τὴν ἐκβολήν, ἀριστερὰ δὲ ἡ ἄλλη ὄχθη.

Ερ. Τί λέγεται κοίτη τοῦ ποταμοῦ;

Απ. *Κοίτη* τοῦ ποταμοῦ λέγεται ὁ μεταξὺ τῶν δύο ὄχθων τόπος, ἐντὸς τῶν ὁποίων ρέουσι τοῦ ποταμοῦ τὰ ὕδατα.

Ερ. Τί λέγεται χειμάρρος;

Απ. *Χειμάρρος* ἢ *ξηροπόταμον* λέγεται τὸ ποτάμιον, τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἀπὸ τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς ἢ τῆς χιόνος καὶ ξηραίνεται κατὰ τὸ θέρος.

Ερ. Τί ὀνομάζεται καταβράκτης;

Απ. *Καταβράκτης* ὀνομάζεται ἡ ἕνεκα τῆς ἀνωμαλίας τῆς κοίτης ἀπότομος κατάπτωσις τῶν ὑδάτων ποταμοῦ τινος.

Ερ. Τί λέγεται διώρυξ;

Απ. *Διώρυξ* λέγεται τεχνητὸν ποτάμιον, διὰ τοῦ ὁποίου συγκοινωνοῦσι δύο ποταμοὶ πρὸς ἀλλήλους ἢ θάλασσα πρὸς θάλασσαν ἢ ποταμὸν.

ΕΥΡΩΠΗ.

Ερ. Εἰπέ τὰ ὅρια τῆς Εὐρώπης.

Απ. Ἡ Εὐρώπη ὀρίζεται πρὸς Β. (α) ὑπὸ τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ (β), πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τοῦ ὄρους Καυκάσου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

Ερ. Εἶναι μεγάλη ἡ Εὐρώπη;

Απ. Ἡ Εὐρώπη εἶναι ἡ μικροτέρα τῶν ἄλλων ἡπείρων, εἶναι ὅμως ἡ μᾶλλον πολιτισμένη καὶ κατοικουμένη ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεώς της.

(α) Οὗτω θὰ σημειώσωμεν ἀντὶ Βορῆαν, Νότον, Ἀνατολάν, Δυσμάν.

(β) Οὗτω τοῦ λοιποῦ θὰ σημειώσωμεν ἀντὶ Βορείου ἢ Νοτίου Παγωμένου Ὀκεανοῦ.

Ερ. Ποῖον εἶναι τὸ κλίμα αὐτῆς;

Απ. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι γλυκὸ καὶ συντελεῖ εἰς τε τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τῶν κατοίκων καὶ εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν διαφόρων αὐτῆς προϊόντων.

Ερ. Ποῖος εἶναι ὁ πληθ. τῶν κατ. αὐτῆς, ποίας φυλῆς εἶναι καὶ ποίας θρησκείας;

Απ. Ἡ Εὐρώπη περιλαμβάνει περί τὰ 278 ἑκατομμύρια κατοίκων, οἱ ὅποιοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Λευκὴν φυλὴν, καὶ εἰναι ὅλοι σχεδὸν χριστιανοὶ τῶν ἐξῆς δογματῶν.

Καθολικοί.	438,500,000.
Ὀρθόδοξοι.	67,200,000.

Διαμαρτυρούμενοι.	Λουθηρανοί.	} 64,500,000.
	Καλβινισταί.	
	Πρεσβυτεριανοί.	
	Ἀγγλικανοί.	

Διάφοροι αἵρέσεις. 500,000.

Μωχμεθανοὶ ἐν Τουρκίᾳ καὶ Ῥωσίᾳ. 5,000,000.

Ἰσραηλιταὶ καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην. 4,500,000.

Εἰδωλολάτραι (Ἀθίγγανοι καὶ Λάπωνες). 330,000.

Ερ. Ποῖα εἶναι τὰ προϊόντα αὐτῆς τῆς ἡπείρου;

Απ. Ἡ Εὐρώπη ἔχουσα ἕδαφος ποικίλον παράγει ἅπαντα τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου· οἷον σίτον, κριθὴν, ἀραβόσιτον, γεώμηλα, βάλανια, λιναρίον κτλ. ἔχει μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, κασιτέρου, γαιανθράκων κτλ. κατὰ δὲ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον ὑπερέχει ἀπάσαις τὰς ἄλλας ἡπείρους.

Ερ. Εἰς πόσα μέρη διαιρεῖται ἡ Εὐρώπη;

Απ. Ἡ Εὐρώπη διαιρεῖται εἰς δεκαεξὶ μέρη, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, Ἰταλίαν, Ἑλβετίαν, Γαλλίαν, Ἰσπανίαν, Πορτογαλίαν, Μεγ. Βρετανίαν ἢ Ἀγγλίαν, Βέλγιον, Ὀλλανδίαν, Ἰδίως Γερμανίαν, Αὐστρίαν, Πρωσσίαν, Δανίαν, Σουηδίαν, Ῥωσίαν (α).

Ερ. Ποῖαι εἶναι αἱ ἐπισημότεραι νῆσοι τῆς Εὐρώπης;

Απ. Ἐπισημότεραι νῆσοι τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ Βρετανία, ἡ Ἰρλανδία, ἡ Ἰσλανδία εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ἡ Σαρδῶν, ἡ Κύρος, ἡ Σικελία, ἡ Κρήτη εἰς τὴν Μεσόγειον, καὶ ἡ Εὐβοία εἰς τὸ Αἰγαῖον.

Ερ. Ποῖαι εἶναι αἱ ἐπισημότεραι θάλασσαι τῆς Εὐρώπης;

Απ. Ἐπισημότεραι θάλασσαι τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ Λευκὴ θάλασσα εἰς τὸ Β. τῆς Ῥωσσίας, ἡ Βαλτικὴ θάλασσα πρὸς Ν. τῆς Σουηδίας καὶ Φιλλανδίας, ἡ Γερμανικὴ θάλασσα πρὸς Δ. τῆς Γερμανίας καὶ Ὀλλανδίας καὶ ἡ Μεσόγειος εἰς τὸ Ν. τῆς Εὐρώπης.

Ερ. Ποῖοι εἶναι οἱ κυριώτεροι κόλποι τῆς Βαλτικῆς;

Απ. Ἐπισημότεροι κόλποι τῆς Βαλτικῆς εἶναι ὁ Διβῶνιος, ὁ Φιλλανδικὸς καὶ ὁ Βοθνικὸς.

Ερ. Ποῖοι κόλποι σχηματίζονται ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης καὶ ποῖοι ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ;

Απ. Ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης σχηματίζεται ὁ κόλπος τοῦ Σουηδερῆ εἰς τὰς Κάτω Χώρας, ὑπὸ δὲ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὁ Οὐασκωνικὸς πρὸς Δ. τῆς Γαλλίας καὶ ὁ τῶν Γαδεϊρῶν εἰς τὸ Ν. τῆς Ἰσπανίας.

(α) Ἡ Εὐρώπη διαιρεῖται ἐτι καὶ οὕτω· 1 εἰς Βορείους χώρας περιλαμβανούσας τὴν Ῥωσίαν, Σουηδίαν, Δανίαν καὶ Ἀγγλίαν· 2 εἰς Κεντρικὰς χώρας τὴν Πρωσσίαν, Ἰδίως Γερμανίαν, Ὀλλανδίαν καὶ Βέλγιον, αἵτινες καὶ Κάτω Χῶραι λέγονται, Γαλλίαν, Ἑλβετίαν καὶ Αὐστρίαν· 3 εἰς Μεσημβρινὰς χώρας τὴν Ἰσπανίαν, Πορτογαλίαν, Ἰταλίαν, Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν.

Ερ. Τῆς δὲ Μεσογείου ποῖαι εἶναι αἱ ἐπισημότεραι θάλασσαι ;

Απ. Τῆς Μεσογείου ἐπισημότεραι θάλασσαι εἶναι τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος, τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος, τὸ Ἴόνιον πέλαγος, τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, ἡ Προποντίς, ὁ Εὐξείνιος Πόντος, καὶ ἡ Μαιώτις Λίμνη.

Ερ. Ποῖοι εἶναι αἱ ἐπισημότεροι κόλποι τῆς Μεσογείου ;

Απ. Ὁ κόλπος τῆς Λυών, ὁ τῆς Γενούας, ὁ Κορινθιακός, ὁ Σαρωνικός, καὶ ὁ Θερμαϊκός.

Ερ. Ποῖοι εἶναι οἱ κυριώτεροι πορθμοὶ τῆς Εὐρώπης ;

Απ. Ὁ Σκαγεράκης καὶ ὁ Κατεγάτης μεταξύ Δανίας καὶ Σκανδιναυϊκῆς χερσονήσου, ὁ τοῦ Καλαὶ μεταξύ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, καὶ ὁ τοῦ Γιβραλτὰρ μεταξύ Ἰσπανίας καὶ Ἀφρικῆς.

Ερ. Ποῖοι ἄλλοι πορθμοὶ εἶναι εἰς τὴν Μεσόγειον ;

Απ. Ὁ τῆς Μεσσηνίας μεταξύ Ἰταλίας καὶ Σικελίας, ὁ Ἑλλησποντος εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Προποντίδος, καὶ ὁ Βόσπορος εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Ερ. Ποῖαι εἶναι αἱ χερσόνησοι τῆς Εὐρώπης ;

Απ. Χερσόνησοι τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ Σκανδιναυϊκὴ, ἡ Δανικὴ, ἡ Ὀλλανδικὴ, ἡ Ἰσπανικὴ, ἡ Ἰταλικὴ, ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἡ Ταυρικὴ.

Ερ. Ποῖοι εἶναι οἱ ἴσθμοι αὐτῆς ;

Απ. Ἰσθμοὶ αὐτῆς εἶναι ὁ Κορινθιακὸς ἐνόνων τὴν Πελοπόννησον μὲ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, καὶ ὁ Περεκόπιος ἐνόνων τὴν Κριμαϊάν μετὰ τῆς λοιπῆς Ῥωσσίας.

Ερ. Ποῖα εἶναι τὰ ἐπισημότερα ἀκρωτήρια τῆς Εὐρώπης ;

Απ. Τὰ ἐπισημότερα ἀκρωτήρια τῆς Εὐρώπης εἶναι τὸ Βόρειον πρὸς Β. τῆς Νορβηγίας, τὸ Κλέαρον πρὸς Ν. τῆς Ἰρλανδίας, τὸ Φινιστέρρον ΒΔ. τῆς Ἰσπανίας, καὶ ὁ Μαλέας εἰς τὸ Ν. τῆς Πελοποννήσου.

Ερ. Ποῖα εἶναι τὰ ὄρη αὐτῆς ;

Απ. Ὄρη τῆς Εὐρώπης εἶναι τὰ Οὐράλια μεταξύ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας· τὰ Σκανδιναυϊκὰ μεταξύ Σουηδίας καὶ Νορβηγίας· τὰ Πυρηναῖα μεταξύ Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας· αἱ Ἄλπεις εἰς τὴν Ἑλβετίαν· τὰ Ἀπέννινα εἰς τὴν Ἰταλίαν· τὰ Καρπάθια μεταξύ Τρανσυλβανίας καὶ Βλαχίας, καὶ ὁ Καύκασος μεταξύ Ἀσίας καὶ Εὐρώπης.

Ερ. Ποῖα εἶναι τὰ ἠρσιστεία τῆς Εὐρώπης ;

Απ. Ὁ Οὐεσουθίος εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἡ Αἴτην εἰς τὴν Σικελίαν καὶ ἡ Ἐκλα εἰς τὴν νῆσον Ἰσλανδίαν.

Ερ. Ποῖοι εἶναι οἱ ἐπισημότεροι ποταμοὶ αὐτῆς ;

Απ. Ἐπισημότεροι ποταμοὶ αὐτῆς εἶναι ὁ Βόλγας καὶ ὁ Τάναϊς εἰς τὴν Ῥωσσίαν· ὁ Οὐιστούλας, ὁ Ἄλβις καὶ ὁ Ῥήνος εἰς τὴν Γερμανίαν· ὁ Σηκούνας, ὁ Λεῖγερρος, ὁ Γαρούνας, καὶ ὁ Ῥοδανός εἰς τὴν Γαλλίαν· ὁ Τάγος, ὁ Γουαδιάνας εἰς τὴν Ἰσπανικὴν χερσονήσον, καὶ ὁ Δούναβις εἰς τὴν Τουρκίαν.

Ερ. Ποῖαι εἶναι αἱ ἐπισημότεραι αὐτῆς λίμναι ;

Απ. Λίμναι ἐπισημότεραι αὐτῆς εἶναι ἡ Λαδόγα καὶ ἡ Ονέγα εἰς τὴν Ῥωσσίαν, ἡ Βένερ καὶ ἡ Βέττερ εἰς τὴν Σουηδίαν, καὶ ἡ Κωνσταντία εἰς τὴν Ἑλβετίαν.

Ε Λ Λ Α Σ.

Ερ. Δείξάν μοι τὰ ὄρια τῆς Ἑλλάδος.

Απ. Ἡ Ἑλλάς πρὸς Β. ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Τουρκίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους.

Ερ. Ἐκ πόσων μερῶν συνίσταται ἡ Ἑλλάς;

Απ. Αὕτη φυσικῶς συνίσταται ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τῆς Πελοποννήσου, τῶν Νήσων τῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ καὶ τῶν Ἰονίων Νήσων.

Ερ. Εἰς πόσα μέρη διαιρεῖται πολιτικῶς;

Απ. Ἡ Ἑλλάς πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 13 νομοὺς, τῶν ὁποίων 5 εἶναι εἰς τὴν Πελοπόννησον, 3 εἰς τὴν Στερεάν, 2 εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου καὶ 3 εἰς τὰς Ἰονίους νήσους· οὗτοι δ' ὑποδιαιροῦνται εἰς 58 ἐπαρχίας, καὶ αὗται πάλιν εἰς 351 δήμους.

Ερ. Εἰπέ μοι τοὺς νομοὺς τῆς Πελοποννήσου.

Απ. Νομοὶ τῆς Πελοποννήσου εἶναι ὁ τῆς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, τῆς Ἀχαΐας καὶ Ἠλίδος, τῆς Μεσσηνίας, τῆς Λακωνίας καὶ τῆς Ἀρκαδίας.

Ερ. Τῆς δὲ Στερεᾶς Ἑλλάδος ποιοὶ εἶναι;

Απ. Νομοὶ τῆς Στερεᾶς εἶναι ὁ τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, καὶ ὁ τῆς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος.

Ερ. Εἰπέ μοι τοὺς νομοὺς τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ τῶν Ἰονίων νήσων.

Απ. Νομοὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου εἶναι ὁ τῆς Εὐβοίας καὶ ὁ τῶν Κυκλάδων· τῶν δ' Ἰονίων νήσων ὁ τῆς Κερκύρας, ὁ τῆς Κεφαλληνίας καὶ ὁ τῆς Ζακύνθου.

Ερ. Ποιοὶ κόλποι σχηματίζονται ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους;

Απ. Ὁ Ἀμβρακικὸς εἰς τὸ βορειοδυτικόν τῆς Ἑλλάδος· ὁ Κορινθιακὸς εἰς χωρῶν μεταξὺ Πελοποννήσου καὶ Στερεᾶς Ἑλλάδος· ὁ Κυπριακὸς εἰς τὸ Δ. τῆς Μεσσηνίας· ὁ Μεσσηνιακὸς καὶ ὁ Λακωνικὸς εἰς τὸ Ν. τῆς Πελοποννήσου.

Ερ. Οἱ δὲ κόλποι οἱ σχηματιζόμενοι ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου ποιοὶ εἶναι;

Απ. Ὁ Ἀργολικὸς, ὁ Σαρωνικὸς ἐντὸς τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ Αἴγινα ἢ Σαλαμίς καὶ ὁ Πόρος· ὁ Μυλιακὸς πρὸς Δ. τῆς Εὐβοίας, καὶ ὁ Παγασητικὸς πρὸς Β. τῆς Εὐβοίας.

Ερ. Ποιοὶ εἶναι οἱ πορθμοὶ καὶ οἱ ἰσθμοὶ τῆς Ἑλλάδος;

Απ. Πορθμοὶ ἄξιοι λόγου τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὁ τοῦ Ῥίου μεταξὺ Πελοποννήσου καὶ Αἰτωλίας, καὶ ὁ τοῦ Εὐρίπου μεταξὺ Εὐβοίας καὶ Βοιωτίας. Ἰσθμὸς δὲ ὁ Κορινθιακός, ἐνόνων τὴν Πελοπόννησον μὲ τὴν Στερεάν Ἑλλάδα.

Ερ. Ποῖα εἶναι τὰ ἐπισημότερα τῆς Ἑλλάδος ἀκρωτήρια;

Απ. Ἀκρωτήρια αὐτῆς ἐπισημότερα εἶναι ὁ Ἀράστης εἰς τὸ Β. τῆς Ἀχαΐας· ὁ Λευκάτας εἰς τὸ Ν. τῆς Λευκάδος· τὸ Ἄκτιον εἰς τὴν ἄκρον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου· τὸ Ῥίον καὶ Ἀντίρριον εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον· ἡ Πάρος εἰς τὸ Ν. τῆς Εὐβοίας· ὁ Ἰσθμὸς εἰς τὸ Ν. τῆς Πελοπον-

νήσου, τὸ Σούνιον εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Ἀττικῆς, ὁ Καφίρεὺς εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Εὐβοίας καὶ τὸ Ἀρτεμίσιον εἰς τὸ Β. τῆς Εὐβοίας.

Ἐρ. Εἰπέ μοι τὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου.

Απ. Εἰς τὴν Πελοπόννησον σχηματίζονται τέσσαρες σειραὶ ὄρεων εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς.

1. Ἡ σειρά, ἣτις εἶναι εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Πελοποννήσου καὶ ἔχει ἐπισημοτέρας κορυφὰς τὸν Ὀλλενον, τὸν Ἀροάνιον καὶ τὴν Κυλλήνην.

2. Ἡ σειρά, ἣτις εἶναι εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς Πελοποννήσου καὶ ἔχει ἀξίας λόγου κορυφὰς τὸ Ἀρτεμίσιον, τὸ Παρθένιον καὶ τὸν Πάρωνα.

3. Ἡ σειρά, ἣτις εἶναι εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Πελοποννήσου καὶ ἔχει σημαντικωτέρας κορυφὰς τὸ Μαίναλον καὶ τὸ Ταίγετον, τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Πελοποννήσου.

4. Ἡ σειρά, ἣτις εἶναι εἰς τὸ Δ. τῆς Πελοποννήσου καὶ ἔχει σημαντικωτέρας κορυφὰς τὴν Φυλόην, τὸ Τετράγιον καὶ τὴν Ἰθώμην.

Ἐρ. Τῆς δὲ Στερεᾶς Ἑλλάδος ποῖα εἶναι τὰ ὄρη;

Απ. Ἡ Στερεὰ Ἑλλάς ἔχει πέντε σειρὰς ὄρεων 1 τὴν Ὀρβουνὸν 2 τὴν Οἶτην 3 τὴν σειρὰν τοῦ Παρνασσού, ἔχουσαν ἐπισημοτέρας κορυφὰς τὸν Τυμφρηστόν, τὸν Ἐλικῶνα, τὸν Κιθαιρῶνα, τὸν Πάρνηθα, τὴν Πεντέλην καὶ τὸν Ὑμηττόν 4 τὴν σειρὰν τὴν ἔχουσαν ἀξιολογιωτέρας κορυφὰς τὸ Πανατωλικὸν καὶ τὸν Ἀράκυνθον 5 τὴν σειρὰν τῶν Ἀκρνανικῶν ὄρεων εἰς τὸ Δ. τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος (α).

Ἐρ. Ποῖοι εἶναι οἱ ἐπισημοτέροι ποταμοὶ τῆς Πελοποννήσου;

Απ. Ἐπισημοτέροι ποταμοὶ τῆς Πελοποννήσου εἶναι ὁ Πηνειός, πηγάζων ἐκ τοῦ Ὠλένου καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος. Ὁ Ἄλφειός (Ρουφιὰς), ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Πελοποννήσου ἐκβάλλων εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος. Ὁ Πάμισος, ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον, καὶ ὁ Εὐρώτας ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἀκωνικὸν κόλπον.

Ἐρ. Ποῖοι εἶναι οἱ ἐπισημ. ποταμοὶ καὶ ποῖαι αἱ λίμναι τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος;

Απ. Ποταμοὶ ἐπισημότεροι τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος εἶναι ὁ Ἀχελῷος (Ἀσπροπόταμον) εἰς τὴν Αἰτωλίαν, ὁ μεγαλειότερος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος, οὗτος δεχόμενος ἐν τῇ Αἰτωλίᾳ τὰ ὕδατα τῶν λιμνῶν, Λυσμαχίας καὶ Τριχωνίδος ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος. Ὁ Εὐηνός πηγάζων ἐκ τοῦ Τυμφρηστοῦ ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον. Ὁ Κηφισός, χυνόμενος εἰς τὴν Κωπαῖδα λίμνην. Ὁ Σπερχεῖος (Ἀλαμάνα) πηγάζων ἐκ τῆς Ὀρβουρῆς ἐκβάλλει εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον.

Ἐρ. Ποῖοι εἶναι αἱ λίμναι τῆς Ἑλλάδος;

Απ. Λίμναι τῆς Πελοποννήσου εἶναι ἡ Φενεὸς καὶ ἡ Στυμφαλὶς εἰς τὴν Κορινθίαν περὶ τὴν νότιον ὑπώρειαν τῆς Κυλλήνης. Τῆς δὲ Στερεᾶς Ἑλλάδος ἡ τῆς Ὀζηροῦ, ἡ Λυσμαχία καὶ ἡ Τριχωνίς εἰς τὴν Αἰτωλίαν, καὶ ἡ Κωπαῖς καὶ ἡ Ὑλικὴ εἰς τὴν Λεβαδείαν.

Ερ. Ποίαι εἶναι αἱ ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας;

Απ. Ἀθῆναι πρωτεύουσα τοῦ κράτους, ἔχουσα λαμπρὰ ἀρχαῖα μνημεῖα εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τὸν Παρθενῶνα, τὸν ναὸν τῆς Ἀπτέρου Νίκης, τὰ Προπύλαια καὶ τὸ Ἐρέχθειον ἐκτὸς δὲ τὸ Θησεῖον, τὴν λεγομένην Πύλιν τῆς Ἀγορᾶς, τὸν πύργον τοῦ Κυρρῆστου, τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους, τὰ εἰσπία τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός, τὸ Διονυσικὸν θέατρον, τὸ θέατρον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ κτλ. Νέα δὲ οἰκοδομήματα τὰ Ἀνάκτορα, τὸ Πανεπιστήμιον, τὸ Ἀρσάκειον, τὸ πολιτικὸν καὶ τὸ στρατιωτικὸν Νοσοκομεῖον, τὸ Ὀρφανοτροφεῖον, τὸ Τυφλοκομεῖον, τὸ Βαρβάκειον Λύκειον, τὸ Πολυτεχνεῖον, τὴν Ῥιζαρεῖον Σχολὴν κτλ. ἔχει δὲ πλῆθος ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, πτωχοκομεῖον καὶ 45 χιλ. κατοίκων.

Πειραιεὺς ἐπίγειον τῶν Ἀθηνῶν πόλις ἐμπορική, ἔχουσα ὠραῖον καθελκῶν ἐργοστάσιον καὶ σιδήρου χυτήριον, τὸ στρατιωτικὸν Σχολεῖον, Γυμνάσιον καὶ 7 χιλ. κατ. Ἀἴγινα νῆσος, ἔχουσα ὠραῖον κλίμα, ὁμώνυμον πόλιν καὶ 5600 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν.

Ερ. Ποίαι ἄλλαι πόλεις ἢ κῶμαι τοῦ νομοῦ τούτου εἶναι ἀξίαι λόγου;

Απ. Μέραρα, ἀρχαία πόλις καὶ πρωτ. ἐπαρχίας, ἔχουσα 3000 κατ. ἀσχολουμένων ἤδη εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Κούλουρις (α) ἢ Σαλαμίς, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν (480 π. Χ.). Θῆβαι ἀρχαία ἐπίσημος πόλις καὶ Λεβαθεῖα, ἀμφότεραι πρωτ. ὁμώνυμων ἐπαρχιῶν. Εἰς τὴν Βοιωτίαν ἐτι ὑπῆρχον καὶ αἱ διάσημοι πόλεις Π.λαταιαί, Αεῦκτρα, Θεσπιαί, Ἐλάτεια καὶ Χαϊρώνεια.

Ερ. Τῆς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος ποίαι εἶναι αἱ ἐπισημότεραι πόλεις;

Απ. Λαμία πρωτ. τοῦ νομοῦ ἀρχαία πόλις παρὰ τὰ ὄρια τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα 4700 κατοίκων. Ῥπάτη κώμη μὲ θερινὰ λουτρά. Θερμοπύλαι, ἐπίσημος θέσις διὰ τὸν ἐνταῦθα θάνατον τοῦ Λεωνίδου καὶ τῶν 300 Σπαρτιατῶν. Γαλαξείδιον ἐν τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ, ἐπίσημος διὰ τὸ ναυτικὸν τῆς. Ἀμφισσα (4400 κατ.) πρωτ. τῆς Παρνασσίδος ἐν τερπνῇ θέσει.

Ερ. Τῆς δ' Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ποίαι εἶναι αἱ ἐπισημ. πόλεις;

Απ. Μεσολόγγιον πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἔχουσα φρούρετον ὄχυρον ἐνδόξως ὑπερκασισθὲν κατὰ τῶν Τούρκων καὶ 6000 κατοίκ. Ἀργῖνον (4 χιλ. κατ.) πρωτ. τῆς Τριχωνίας. Καρπενησίον, ἐπίσημον διὰ τὰς ἐνταῦθα συμβάσας μάχας κατὰ τῶν Τούρκων. Βόνιτσα, πρωτ. ὁμώνυμον ἐπαρχίας εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου.

Ερ. Τῆς Ἀργολίδος δὲ καὶ Κορινθίας ποίαι εἶναι αἱ ἐπισημότεραι πόλεις;

Απ. Ναύπλιον, πρωτ. τοῦ νομοῦ πόλις ὄχυρὰ καὶ ἐμπορική,

(α) Αὐτὸ εἶναι τὸ ἀρχαιότερον ὄνομα τῆς νήσου « Σαλαμίς πρὸς Ἀθήνας Κούλουρις » καὶ ἐλύετο, ὡς Καλλιμάχος ὁ Κυρηνεὺς ἐν Ἑκκλή φησὶν « (σχολ. Regii 451. fol. 283 καὶ Miller εἰς Δικαιάρχον σ. 282).

πρώην καδέθρα τοῦ βασιλείου, ἔχουσα 6. χιλ. κατοίκων. *Τίρυνς* παρὰ τὸ Ναύπλιον μὲ ἀρχαῖα πελασγικά τεῖχη· ἐνταῦθα εἶναι καὶ τὸ Γεωργικὸν Σχολεῖον. *Ἄργος* πρωτ. ἐπαρχίας, ἀρχαία, ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ πόλις, ἔχουσα 9200 κατοίκων. *Ῥόδρα* νῆσος ἔχουσα περὶ τὰς 10 χιλ. κατοίκων καὶ *Σπέτσαι* νῆσος ἔχουσα 10 χιλ. κατοίκων, κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, ὀνομασταὶ διὰ τὸ ναυτικόν των, λίαν συντελέσαν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐρ. Εἰπέ μοι καὶ ἄλλας πόλεις τοῦ νομοῦ τούτου.

Ἀπ. *Πόρος* νῆσος, ἔχουσα ὠραίους λεμονεῶνας καὶ λαμπρὸν λιμένα, ὅπου εἶναι καὶ ὁ βασιλικὸς ναύσταθμος. *Κόρινθος*, ἀρχαία πόλις· ἀντ' αὐτῆς καταστραφείσης ὑπὸ σεισμοῦ τὸ 1858 κτίζεται ἤδη ἐπὶ τοῦ Ἴσθμου ἡ *Νέα Κόρινθος* πρωτ. ἐπαρχίας. *Τρίκαλα*, ἔχουσα περὶ τὰς 2500 κατ.

Ἐρ. Τοῦ δὲ Νομοῦ τῆς Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος ποῖαι εἶναι;

Ἀπ. *Πάτραι* πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἀρχαία καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα περὶ τὰς 18500 κατοίκων. *Ἄγιον* πρωτ. τῆς Λίγυλαιας, ἀρχαία πόλις ἔχουσα 3500 κατοίκων ζώντων διὰ τῶν προϊόντων των· παρ' αὐτῶ εἶναι καὶ ἡ ἱερὰ μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν. *Καλάβρυτα*, μεσόγειος πόλις καὶ παρ' αὐτὴν ἡ Ἁγία Λαύρα καὶ τὸ Μέγα Σπήλαιον ἡ μεγαλειτέρα μονὴ τῆς Ἑλλάδος. *Πύργος* πρωτ. τῆς Ἡλίδος, ἔχουσα 4500 κατ.

Ἐρ. Ποῖαι εἶναι αἱ ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Μεσσηνίας;

Ἀπ. *Καλάμαι* παρὰ τὴν θάλασσαν πρωτ. τοῦ νομοῦ, πόλις ἐμπορικὴ ἐξάρχουσα σῦκα, ἔλαιον, μέταξαν καὶ ἔχουσα 6,300 κατοίκων. *Ἀνδρίτσαινα* μεσόγειος, πρωτ. τῆς Ὀλυμπίας μὲ ἀξιόλογον βιβλιοθήκην. *Νεόκαστρον*, ἐνταῦθα τὸ 1827 ἐπυρπολήθη ὑπὸ τῶν ἠνωμένων στόλων τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσσίας ὁ Ὀθωμανικὸς καὶ Λίγυπτικὸς στόλος. *Μεθώνη* καὶ *Κορώνη* φρούρια τῆς Μεσσηνίας.

Ἐρ. Ποῖαι εἶναι αἱ ἐπισημότεραι πόλεις τοῦ νομοῦ τῆς Λακωνίας;

Ἀπ. *Σπάρτη* ἐπὶ τοῦ Εὐρώτα πρωτ. τοῦ νομοῦ, μεγάλη ποτὲ πόλις· νῦν δὲ μόλις ἀνεγειρομένη μὲ πλατείας ὁδοὺς ἔχει 2500 κατοίκους. *Γύθειον* πρωτ. ὀμωνύμου ἐπαρχίας καὶ ἐπίνειον τῆς Σπάρτης. *Ἀρεόπολις*, (Γαίμουβα) παρὰ τὰς ὑπὸ ἰσλαμ τοῦ Ταυγέτου. *Μογεμβασία* ὄχυρά, κεκλιμένη ἐπὶ νησιδίου ἠνωμένου διὰ γεφύρας μὲ τὴν ξηράν. *Μολαΐαι*, μεσόγειος κώμη πρωτ. τῆς Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς.

Κύθηρα, πρὸς Ν. τοῦ Μαλέα νῆσος βουνώδης (14 χιλ. κατ.) μὲ ὀμών. πόλιν οὐ μακρὰν τῆς θαλάσσης πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Κηθῶρων, ἔχουσαν Ἑλλην. Σχολεῖον καὶ 4500 κατ.

Ἐρ. Ποῖαι εἶναι αἱ ἐπισημότεραι πόλεις τοῦ νομοῦ τῆς Ἀρκαδίας;

Ἀπ. *Τρίπολις* πρωτ. τοῦ νομοῦ ἐπὶ ὄροπεδίου, βιομήχανος καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα περὶ τὰς 7500 κατοίκων· παρ' αὐτὴν δὲ πρὸς Β. ἔκειτο τὸ πάλαι ἡ *Μαρτίρεια*, καὶ πρὸς Ν. ἡ *Τεγῆα*. *Βαλ-*

θηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τέτσιον, κόμη όπου τὸ πρῶτον τὸ 1821 οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Τούρκους. *Μεγαλόπολις*, μεγάλη ποτὲ πόλις νῦν δ' ἄσημος γεωργικὴ κόμη. *Καρύταινα*, πρωτ. τῆς Γορτυνίας πόλις ὄχυρά. *Δημητσάρα*, ἔχουσα πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως Ἑλληνικὸν Σχολεῖον. Ἅγιος Πέτρος, ὄρεινὴ κομὴ πόλις ἔχουσα 3400 κατ. καὶ παράγουσα πολλὰς ὑπέρας. Ἄστρος εἰς εὐφορον πεδιάδα μὲ μικρὸν τινα ὄρμον, ὅθεν ἐξάγονται τὰ προϊόντα τῆς Κυνουρίας. *Λεωρίδιον* πρωτ. τῆς Κυνουρίας, ἔχουσα 3750 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὸ ἐμπόριον.

Ἐρ. Ποῖαι δ' εἶναι αἱ ἐπισημότεραι πόλεις τοῦ νομοῦ τῆς Εὐβοίας;

Απ. *Χαλκίς*, ἀρχαία ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις (4600 κατ.) εἰς τὸ δυτικὸν τῆς νήσου παρὰ τὴν σιδηρὰν γέφυραν, πρωτ. τοῦ νομοῦ. *Νέα Υἰάρα* ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Ἑρετρίας. *Κύμη* πρωτ. ἐπαρχίας, πλησίον αὐτῆς ὑπάρχουσι γαιάνθρακες. *Κάρυστος*, πρωτ. ὀμωνύμου ἐπαρχίας. *Σκόπελος* νῆσος μὲ ὄμων. πρωτ. τῶν Βορείων Σποράδων *Σκιάθου*, *Σκύρου*, καὶ *Ἀλωρήσου*.

Ἐρ. Ποῖαι εἶναι τέλοσ αἱ ἐπισημότεραι πόλεις τῶν Κυκλάδων;

Απ. Ἐρμούπολις πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Ἑλλάδος μὲ λαμπρὰ δημόσια ἐκπαιδευτικὰ οἰκοδομήματα, ἔχουσα 23100 κατ. *Τήνος* νῆσος, ἔχουσα ἀξιόλ. μάρμαρα καὶ τὸν ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας. *Μήλος* νῆσος, ἐπίσημος διὰ τὰ ὄρυκτὰ καὶ τὸν λιμένα της. *Κύθρος* νῆσος, ἐπίσημος διὰ τὰ θερμὰ αὐτῆς ὕδατα. *Δήλος* νῆσος, τὸ πάλαι ἐπίσημος διὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος.

Νάξος νῆσος, ἐξάγουσα οἶνους καὶ τὸ ὄρυκτὸν σμυρῖδα. *Θήρα* ἡριστειώδης νῆσος, ἐπίσημος διὰ τοὺς οἶνους καὶ τὸ ἀξιόλογον ναυτικὸν της. *Μύκος*, *Ἴος*, *Σίγρος*, *Πάρος*, *Ἠλίας*, *Κίμωλος*, *Φολέγανδρος*, *Σίγρος*, *Ἀμοργός*, *Κέα*, νῆσοι μὲ ὀμωνύμους πόλεις.

Ἐρ. Ποῖαι εἶναι αἱ ἐπισημ. πόλεις τοῦ νομοῦ τῆς Κερκύρας;

Απ. *Κέρκυρα* νῆσος (75 χιλ. κατ.) μὲ ὄμων. πόλιν πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἔχουσαν λίαν ὄχυρά φρούρια, εὐρύχωρον λιμένα, ἀξιόλογον ἐμπόριον, Γυμνάσιον, σωφρονιστήριον, νοσοκομεῖον, τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνος καὶ 18500 κατ. ἐν οἷς 5 χιλ. εἶναι Ἑβραῖοι. *Παξοὶ* νῆσος, ἧς ἐπισημ. κόμη εἶναι *Γάϊος* πρωτ. ἐπαρχίας, ἔχουσα ἀσφαλέςτατον λιμένα. *Λευκάς*, νῆσος βουνώδης (21 χιλ. κατ.) μὲ ὄμων. πόλιν πρωτ. ἐπαρχίας, ἔχουσαν Γυμνάσιον καὶ 6 χιλ. κατ.

Ἐρ. Ποῖαι εἶναι αἱ ἐπισημ. πόλεις τοῦ νομοῦ τῆς Κεφαλληνίας;

Απ. *Κεφαλληνία* (75 χιλ. κατ.) ἡ μεγαλειτέρα τῶν Ἰονίων νήσων πόλις αὐτῆς *Ἀργοστόλιον* πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἔχουσα Γυμνάσιον, τὸν καλλίτερον λιμένα τῆς νήσου καὶ 40 χιλ. κατ. *Ληξούριον*, πόλις ἔχουσα ἀσάτωτος Λύκειον καὶ 8 χιλ. κατ. Ἡ Κεφαλληνία ἔχει καὶ ὄρος ὑψηλὸν καλούμενον *Αἶνος* καὶ τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ Ἁγ. Γερασίμου.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς